

Analyseark til lyrik

(kan nok også bruges til prosa)

I Bo Hakon Jørgensens *Mastetoppe*, hvori han giver sine bud på analyser af 100 danske digte, findes en "skitse til analysepraksis," som han kalder det. Det er den, jeg her bringer i redigeret form.

Svarene til mange af de følgende spørgsmål er indlysende og kan forekomme som den rene barnemad. Men det lønner sig ofte, også for mere erfarne læsere, at tvinge sig igennem dem.

Spørgsmålene, eller rettere svarene, er i sig selv intet værd. Svarene skal konsekvent følges op af en begrundelse for, hvorfor man har svaret på netop den måde. Læg mærke til vigtigheden af at give en god begrundelse for negative svar.

Rækkefølgen af spørgsmålene kan diskuteres. Nogle foretrækker at starte med digtets tema, mens andre foretrækker at slutte med tematikken. Det finder man hurtigt selv ud af.

God fornøjelse!

Tematik

1. Hvad drejer det sig om i digtet?
2. Fortælles en begivenhed?
3. Bliver mennesker eller ting fremstillet?
4. Er der et jeg, som udtrykker tanker og forestillinger?
5. Er der tale om en speciel situation eller anden ydre handling?
6. Er digtet et udsagn om tanker og ideer?

Tilblivelse

1. Hvem har skrevet digtet?
2. I hvilket værk er digtet fremkommet?
3. Er digtet henvendt til os alle eller en bestemt gruppe?
4. Går digtet tilbage til en kilde?
5. Hvornår er digtet skrevet?
6. Ligger der en konkret oplevelse til grund for digtet?
7. Er der andre udgaver?

Metrik

1. Er der en fast rytme?
2. Bliver rytmen brudt?
3. Er der overensstemmelse mellem det tryk ordene får i digtet og det tryk de normalt

har?

4. Er der et fast rimskema?
5. Bliver rimskemaet brudt?
6. Er digtet opdelt i strofer?
7. Hvor mange vers er der i hver strofe?

Ordvalg

1. Benyttes der usædvanlige ord?
2. Er der ord som ikke normalt bruges i denne sammenhæng?
3. Er der særlige fagudtryk?
4. Er der brugt slang eller talesprog?
5. Er der gentagelser af ord eller udtryk?
6. Er digtet domineret af mest positivt eller negativt ladede ord?
7. Kig på navneordene - er der en fællesnævner?
8. Kig på udsagnsordene - er der en fællesnævner?
9. Kig på tillægsordene - er der en fællesnævner?

Sætningsbygning

1. Er der "normal" sætningsbygning?
2. Fortsætter sætningen fra en verselinie til de(n) næste?

3. Mangler der sætningsdele (grund-, udsagns-, eller genstandsled, f.eks.)
4. Måske er der tale om at sætningsstrukturen er bestemt af modsætninger?

Klang

1. Hvordan lyder digtet? Harmonisk eller disharmonisk, f.eks.
2. Er rimene ægte og hele?
3. Er rimene nye eller ofte benyttet?
4. Er der både enderim og rim inde i verselinierne?
5. Er der vokalrim (assonans (bade - tale))?
6. Er der konsonantrim (allitteration (stok - sten))?

Billeder

1. Find de sproglige billeder (metaforer såsom symboler, lignelser, osv.)
2. Er digtet rigt eller fattigt på billeder?
3. Af hvilken art er billederne?
4. Hvorfra stammer de? (de kan f.eks. være fra skolevæsenet)
5. Hvordan forholder de sig til hinanden? Står de, f.eks., i modsætning til hinanden?
6. Hvordan forholder billederne sig til det, digtet handler om?
7. Er billederne nye, eller er de brugt før?

Perspektiver

1. Hvem er det, der udsiger digtet?
2. Er der et jeg?
3. Er der angivet en bestemt rolle?
4. Er udsigerens identitet skjult?
5. Måske tales der på vegne af et fællesskab?
6. Hvem henvender digtet sig til?
7. Tiltales et "du," en bestemt gruppe eller almenheden?
8. Er der direkte tale? - Hvem taler?

Tid

1. Er digtet placeret på et bestemt tidspunkt af dagen, ugen eller måske året?
2. Mangler enhver tidsangivelse?
3. Angives der et bestemt tidsforløb?
4. Eller måske bestemte tidsrum?

Rum

1. Er digtet placeret på et bestemt sted (lokaliseret geografisk)?
2. Er digtet lokaliseret på anden måde?
3. Ses alting fra et bestemt udsigtspunkt?
4. Hvilken retning har betragtningen (oppefra og ned, fra højre mod venstre, f.eks.)?
5. Beskriver digtet en bevægelse?
6. Er der overhovedet noget egentligt "rum" (noget med de fysiske dimensioner op, ned, osv.) i digtet?
7. Er det omgivende rum udtryk for bestemte værdiordninger, også indre værdiordninger?

Komposition

1. Afsætter typografien (måden digtet er trykt på) og opsætningen en inddeling?
2. Er delenes rækkefølge logisk, kronologisk, eller er der byttet rundt?
3. Hvorfor er omflytningerne foretaget?
4. Er opbygningen ganske enkelt bestemt af en genre?
5. Eller er opbygningen en art oprør mod en genre?
6. Er der brud på opbygningen?

Sammenhæng

Kig dine iagttagelser igennem, og forsøg at føje dem sammen. Prøv at skelne mellem det, der er væsentligt, og det, der er uvæsentligt, således at kun det væsentlige kommer med nu.

Er der noget, eller nogle svar, der går igen? Måske forholder mange af svarene sig ens til hinanden? Tror du at svarene kan puttes ind under et begreb, som måske så er digtets tema, det, digtet egentlig handler om?